

DE ÅNDSSVAGES HISTORIE

- dokumentarserie 3 x 28 min.

Denne dokumentarserie er fortællingen om vores syn på udviklingshæmmede gennem tiden.

I serien møder vi de sidste øjenvidner: De anbragte, de ansatte og de pårørende. De kan fortælle om en grum fortid, som er tættere på vor tid, end man skulle tro. Med udgangspunkt i deres erindringer, vi får et barskt indblik i et mørkt kapitel af Danmarkshistorien.

Vi har i dag kun begrænset viden om de danskere, der som åndssvage blev anbragt uden for hjemmet og tilbragte store dele af deres liv på de store statsanstalter. De har derfor ikke kun været anbragt uden for hjemmet – men også uden for historien. Nu kommer de til orde i dokumentarserien, **De åndssvages historie**.

Hansen & Pedersen Film og fjernsyn giver stemme til de udviklingshæmmede, der har været anbragt under statens forsorg fra efterkrigstiden og frem til 1980. Gennem øjenvidneberetninger og arkivmateriale vil dokumentarserien give et helt unikt indblik i, hvordan synet på de udviklingshæmmede og socialforsorgen har udviklet sig gennem tiden.

Et stykke Danmarkshistorie om de marginaliserede individers liv, om samfundets skiftende syn på dem og ikke mindst om de anbragtes syn på samfundets håndtering af dem.

Programmerne

Arne, Karoline og Lone fik alle diagnosen "åndssvag" som børn. Derfor blev de fjernet fra deres familier og spærret inde på en åndssvageanstalt på ubestemt tid. De mistede deres rettigheder og levede et liv isoleret fra resten af samfundet. Overlægerne på anstalterne havde al magt til at bestemme deres skæbne og hverdagen bestod af disciplin, overvågning og straf.

Program 1. De åndssvages historie – De farlige gener

Karoline blev anbragt som teenager, og da hun fyldte 18 år blev hun tvangssteriliseret. Overlægerne var nemlig bange for, at de åndssvage ville formere sig i hastigt tempo og degenerere hele den danske befolkning, hvis ikke de greb ind.

Lone blev fjernet straks efter fødslen, og hun er vokset op på en åndssvageanstalt uden kontakt til sin familie. Først som 52 årig lykkedes det hende at få kontakt til sine søskende og få svar på, hvorfor hun skulle være anbragt i så mange år.

Arnes familie opgav ham ikke, men de måtte kæmpe mod overlægerne for at bevare kontakten til ham, da han var erklæret dybt åndssvag. I dag lever Arne, Karoline og Lone et almindeligt liv.

Program 2. De åndssvages historie - de ustyrlige

Karoline stak ofte af fra anstalten, og det blev straffet hårdt. Derfor blev hun deporteret til Sprogø, en øanstalt for åndssvage kvinder.

Lone gjorde også oprør mod anstaltens strenge regler, så hun var i flere år henvist til den lukkede afdeling, hvor fiksering og en tur i isolationscellen var en del af hverdagen.

Som teenager kom Arne på en afdeling for voksne mænd, da han havde svært ved at opføre sig ordentligt. Disciplin og hårdt fysisk arbejde skulle få ham på rette kurs.

Program 3. De åndssvages historie – det store opgør

I 1959 blev N.E Bank Mikkelsen ansat som ny forsorgschef, og han tog kampen op mod overlægerne. Nu skulle de åndssvage leve "et liv så nær det normale som muligt".

Oprøret begyndte at ulme nedefra, og en gruppe skolelærere tog sagen i egen hånd. De gjorde op med tidligere tiders syn på de åndssvage og påviste, at selv de mest åndssvage kunne udvikle sig. Det førte til, at de åndssvage blev sluset ud i samfundet, og for både Arne og Lone var det en svær overgang. Nu skulle de pludselig lære at være selvstændige efter at have tilbragt hele deres liv på en åndssvageanstalt.

Medvirkende i De Åndssvages historie

De anbragte

I serien møder vi Arne, Lone og Karoline som alle sammen på hver deres måde er vidner på hvordan det har været at være anbragt i Danmark i de sidste 60 år.

Det er fortællingen om tvangsmedicinering, tvangssterilisering, og ensomhed. Men også om hvordan forholdene langsomt ændrer sig fra at være gemt væk til at være en del af samfundet.

Den ansatte

Det er historien om omsorgseleven Henning Jahn og hvordan han som ung mødte et system, han slet ikke troede fandtes.

Embedsmanden / den pårørende

Det er historien om Jørgen Hansen, hvis søster blev erklæret u-underviselig da hun skulle starte i folkeskole og derfor blev anbragt på én af landets mange centralinstitutioner. En episode der medvirkede til, at Jørgen hele sit liv har arbejdet med at forbedre

vilkårene for udviklingshæmmede. Han fortæller om sit arbejde som N.E Bank Mikkelsens højre hånd. Og det er historien om, hvordan han i 1971 fulgte med i – Syltholmsforsøget – hvor en gruppe unge lærere brugte seks uger af deres sommerferie på bl.a. at lære en gruppe udviklingshæmmede at gå og spise. Et projekt der førte til et opbrud med idéen om u-underviselige åndssvage og til oprettelsen af træningsskoler for de tungest udviklingshæmmede.

Eksperten

Birgit Kirkebæk, forsker i handicaphistorie og tidligere skoleleder på en træningsskole perspektiverer udviklingen gennem tiderne.

Programserien bliver vist første gang på DRK den 30. December kl. 21.30 – 23.00

Også bliver den vist igen onsdag den 30. marts, onsdag den 6. april og onsdag den 13. april kl. 20 på DRK.

For mere information kontakt:

Producer, Malene Flindt Pedersen,

Email: malene@hansenogpedersen.dk

Mobil: 27442567

eller

Tilrettelægger Mette Andkjær Hansen

Email: Andkjaer@hansenogpedersen.dk

Mobil 26130147